

депутатів України, правоохоронних органів. І кількість таких звернень, як і довіра до дій Держаудитслужби неухильно.

Із 19.04.2020 Держаудитслужба отримала можливість самостійно накладати адміністративні стягнення на осіб, винних у правопорушеннях [4].

Державні аудитори за результатами моніторингу роблять висновок щодо порушень в кожному конкретному випадку на підставі документів, оприлюднених в електронній системі закупівель.

Окрім виявлення порушень та їх усунення найголовнішим результатом контролю Держаудитслужби є виявлення недоліків у системі публічних закупівель, які дозволяють недобросовісним замовникам та учасникам закупівель збагачуватися за рахунок корупційних методів використання державних ресурсів [5].

Саме завдяки такому результату Держаудитслужба ініціює низку пропозицій нормативно-правового характеру щодо удосконалення системи публічних закупівель, що унормують:

- механізм запровадження в електронній системі закупівель прозорого визначення очікуваної вартості;
- поняття «необґрунтовано завищена очікувана вартість» та механізм попередження цінових маніпуляцій у сфері закупівель;
- належне обґрунтування технічних та якісних характеристик предмета закупівлі;
- механізм фіксації та обґрунтування коливання цін (особливо на бензин, дизельне паливо, газ та електричну енергію);
- та багато іншого [5].

Таким чином, буде досягнуто прозорість визначення очікуваної вартості та забезпечено реалізацію контролю в сфері публічних закупівель вже на початку процесу їх планування.

Література:

1. Електронна система публічних закупівель *Prozorro: Україна посіла перше місце в Рейтингу прозорості публічних закупівель*. URL: <https://prozorro.gov.ua/news/ukrayina-posila-pershe-misce-v-reytingu-prozorosti-publichnyh-zakupivel> (дата звернення: 14.03.2021).
2. Закон України «Про публічні закупівлі», стаття 8 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 14.03.2021).
3. Звіт сфери публічних закупівель за 2019 рік URL: <https://me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270&tag=Zviti> (дата звернення: 14.03.2021).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення, стаття 164-14 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 14.03.2021).
5. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України: Гострі кути моніторингу закупівель. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/news/430> (дата звернення: 14.03.2021).

Ткачик Ф.

канд. екон. наук, доцент,

докторант кафедри податків та фіскальної політики,

Західноукраїнський національний університет

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОГО ФЕДЕРАЛІЗМУ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ФЕДЕРАТИВНИХ ТА УНІТАРНИХ ДЕРЖАВ

Сучасні явища диверсифікації та дифузії ризик-факторів ефективного розвитку держави та регіонів потребують напрацювання методик і механізмів щодо їх адекватної протидії та максимальної оперативної мінімізації. Нестабільність політичних, економічних, екологічних, соціально-демографічних процесів на світовій арені, наявність військово-конфліктних ситуацій, поширення та видозмінення пандемічних явищ, застосування карантинних обмежень несуть загрозу ефективному та безпечному розвитку держави. Такі процеси зумовлюють уряди більшості країн світу до оптимізації фіскальної політики, раціонального використання бюджетних ресурсів держави та регіонів, формування фінансових резервів задля протидії форс-мажорним обставинам та покращення рівня здоров'я населення. Диференціальний прояв різного виду ризиків у регіональній площині зумовлює до активізації досліджень фіскального федералізму, зокрема, в напрямку моніторингу його впливу на фінансову стійкість та спроможність адміністративно-територіальних одиниць, а також їх соціально-економічний розвиток.

Європейський та американський досвід фіскального федералізму, не зважаючи на те, що він здебільшого притаманний федеративним державам, може слугувати каталізатором економічного та інноваційного розвитку муніципальних одиниць унітарних держав. Зауважимо, що фіскальний федералізм не слід вважати простим економічним інструментом, його використання потребує комплексного теоретичного та емпіричного обґрунтування, оскільки фіскальний федералізм за умови неадекватної реалізації може розвинути в суспільстві ризики просторового характеру. Тому імплементація фіскального федералізму в унітарних державах вимагає дотримання чітких його принципів, методів, напрямків та правил щодо ефективного розмежування фінансових, бюджетних, податкових та інших повноважень між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування.

Фіскальний федералізм може впливати на економічний розвиток декількома способами, які певним чином залежать від прийнятої доктрини стратегічного розвитку держави чи регіону. По-перше, важливо оцінювати вплив фіскальної конкуренції чи фіскального співробітництва між адміністративно-територіальними одиницями на їх економічне зростання. У такому випадку фіскальна конкуренція теоретично спроможна забезпечити підвищення ефективності надання суспільних благ та освоєння інновацій в певному регіоні, а отже, і кращі економічні показники його розвитку. З іншого боку, фіскальна конкуренція може призвести до міграції мобільних виробничих факторів до центрів економічної діяльності, де агломераційні економіки можуть бути реалізовані продуктивніше за рахунок сформованої сприятливої інфраструктури та розвинутої логістики. Від такого виду конкуренції можуть постраждати регіони з нижчим рівнем соціально-економічного розвитку. Однак вони можуть одночасно виграти від фіскальної конкуренції, в тому випадку, що ймовірно матимуть змогу запропонувати перспективним інвесторам нижчий рівень податкового навантаження, який може компенсувати існуючі місцеві недоліки.

Поряд з цим, покращити рівень економічного розвитку менш розвинутих регіонів можна за рахунок грантів або інших аналогічних інструментів (трансфертів). В такому випадку, гранти як головний фіскальний інструмент кооперативного федералізму мають неоднозначний вплив на економічні показники. З одного боку, гранти можуть

допомогти адміністративно-територіальним одиницям сформувати більш привабливі умови для потенційних інвесторів, ніж вони могли б собі дозволити. Отже, можна залучити інвесторів або спонукати існуючих інвесторів не виїжджати за допомогою міжурядових грантів. Фіскальні трансферти призводять до збільшення доходів регіонів-отримувачів, що, ймовірно, призводить до підвищення рівня ВВП на душу населення. З іншого боку, гранти надають несприятливі стимули менш розвиненим регіонам, перешкоджаючи структурним змінам нових та перспективних технологій. Однак, позитивний вплив грантів на стимулювання структурних змін у регіонах-реципієнтах має компенсувати негативні стимули для регіонів-донорів, щоб мати загальний позитивний вплив на економічний розвиток країни [1, с. 6].

Важливо констатувати, що залишається відкритим наступне питання: прискорює чи уповільнює зближення регіонів країни фіскальна конкуренція чи координація? Парадокс наздоганяючого щодо регіонального економічного розвитку може піддаватися критиці з однієї сторони та проявитися у вигляді синергійного ефекту з іншої сторони. Тим не менше, фіскальна конкуренція чи співпраця можуть спричинити підвищення економічних показників розвитку всієї країни, використовуючи потенціал ефективності у забезпеченні суспільного блага. Така ситуація проявляється через призму взаємозв'язків між економічним розвитком та фіскальним федералізмом.

S. Yilmaz у своїх наукових дослідженнях аналізує різні ефекти фіскального федералізму в 17 унітарних і 13 федеральних країнах у розрізі моніторингу щорічних звітних даних. Автор констатував, що децентралізація видатків на місцевому рівні збільшує зростання реального ВВП на душу населення в унітарних штатах сильніше, ніж у федеральних штатах. Однак децентралізація на середньому рівні у федераціях не є суттєвою [2, с. 255].

Таким чином, можна вважати сприятливим явищем фіскальний федералізм у розвитку не лише федеративних країн. При цьому, політика надмірних грантів чи трансфертів з боку уряду в напрямку адміністративно-територіальних одиниць може негативно вплинути на їх фіскальну спроможність, така політика повинна у перспективі поетапно відходити на задній план. На нашу думку, доцільно приділяти увагу фіскальній автономії регіонів та податковій конкуренції між ними, оскільки такі процеси продукують економічне зростання та цілком ймовірно формуватимуть сприятливий інвестиційно-інноваційний клімат, що в кінцевому випадку призведе до поліпшення життя населення адміністративних одиниць та підвищення соціальних стандартів.

Література:

Feld Lars P., Kirchgässner Gebhard, Schaltegger Christoph A. Fiscal federalism and economic performance: evidence from Swiss cantons. Marburger Volkswirtschaftliche Beiträge. 2004. № 20. P. 1-22.

Yilmaz S. The Impact of Fiscal Decentralization on Macroeconomic Performance, in: National Tax Association (ed.), Proceedings of the 92nd Annual Conference on Taxation 1999, Washington, D.C. 2000. P. 251-260.

Трошкін А.

*Фінанси, банківська справа та страхування», 4 курс
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри фінансів Захожай К.В.*